

Schriftlicht

Gebedsonderwijs van koning David

P. Niemeijer

**U, Heer, bent goed en tot vergeving bereid,
Uw trouw is groot voor ieder die u aanroept.**

(Psalm 86:5)

Er zijn mensen voor wie het bidden niet meer is dan een ritueel bij de maaltijd: ze vragen om eten, gezondheid en bewaring. Voor anderen is het een uitlaatklep voor hun wanhoop en verwijten richting God als ze niet ontvangen waar ze recht op denken te hebben.

Het boek van de Psalmen staat vol gebeden. In allerlei toonaarden. In allerlei situaties. Prachtig om te zien hoe David en Asaf en zoveel anderen omgingen met de HERE: binnen het kader van zijn verbond en in de breedte van zijn schepping. Wat is daar veel van te leren!

Een van die verbondsliederen is Psalm 86. We weten niet wanneer precies en in welke omstandigheden David hem gedicht heeft. Hij was er slecht aan toe: hij noemt zich verzwakt en arm (vs. 1). Hij voelt zich ten dode opgeschreven (vs. 13). Hij spreekt over een opstandige bende die op hem afkomt, mensen die hem haten en zijn leven bedreigen (vs. 14). Hij smeekt om genade (vs. 3 en 16) en weet zich dus ook zelf schuldig aan de situatie. Het is dus een lied met veel facetten, dat in veel situaties toepasbaar is.

Persoonlijk

David spreekt de HERE áán en roept om *antwoord*. Hij praat niet in zichzelf of in de ruimte. Hij spreekt tot de HERE. Hij gelooft maar niet in ‘iets hogers’, zoals velen vandaag. Of in een onontwikkelaar lot. Of in een kosmische kracht of wereldgeest. Hij gelooft in een God die *luistert*, die *antwoordt*. Een God met een concrete naam: HERE, met allemaal hoofdletters, Jahwe. De God die Zich geopenbaard heeft: in zijn Woord en in zijn wereldwijde wonderen. Een God die daarop nu ook aanspreekbaar is: de God die is die Hij zijn zou. Hij is ook een God van wie je kunt zeggen *hoe* Hij is: liefdevol en genadig, geduldig, trouw en waarachtig. Wij kennen Hem als de Vader van onze Here Jezus Christus. De God die zijn eigen en enige Zoon gaf voor mensen die tegen Hem in opstand gekomen zijn en die zijn straf, de eeuwige dood, verdienen. David bidt niet tot ‘iets’ maar – in de taal van de Catechismus – tot de enige ware God die Zich in zijn Woord aan ons geopenbaard heeft (antw. 117).

Pleitgronden

De hele psalm is één gebed. Door heel de psalm heen smeekt David God om toch naar hem te luisteren en hem genadig te zijn. Daarbij haalt hij aan argumenten en pleitgronden om zo te zeggen alles uit de kast. Het is leerzaam om David te horen bidden en te zien wat hij allemaal aan zijn God voorlegt en voorhoudt. Prachtig gebedsonderwijs van koning David. Hoor mij, HERE, en antwoord mij, want ik ben verzwakt en arm (vs. 1). David wijst de HERE op zijn eigen nood en onmacht. Hij staat zelf met lege handen. Hij wil wel van alles en hij probeert wel van alles, maar het breekt hem bij de handen af en loopt telkens op niets uit. Hij

schiet er niks mee op. Hij is zwak en arm. Zonder de HERE kan hij niets. Zijn eigen kleinheid en afhankelijkheid vormen zijn eerste pleitgrond.

Hoor mij, Here, en behoed mij. Want ik ben U toch toegewijd en uw dienaar die op U vertrouwt (vs. 2a)? Een tweede argument om gehoor bij God te vragen. Ik hoor toch bij U? U ziet in mij toch het werk van uw Zoon en van uw Geest terug? Dat laat U toch niet los?! U behandelt mij toch niet als een vreemde of een vijand? U hebt mij toch opgenomen in uw verbond en mij uw beloften gedaan? Daar mag ik U toch aan houden?!

Hoor mij, Here. U bent toch mijn God? Op U stel ik mijn vertrouwen (vs. 2b)! Zo sta ik bekend bij de mensen om me heen. U zult het toch niet laten gebeuren dat mensen die een hekel aan U hebben, reden hebben om naar aanleiding van mijn ellende U te bespotten: 'moet je die David zien en hoe hij eraan toe is, zijn God kan ook niks'? Dat is toch uw eer te na? Hoor mij omwille van de eer van uw eigen naam.

Wees mij genadig, Here, bidt David vervolgens (vs. 3). Hij pleit op Gods *genade*. David is nederig en schuldbewust. Hij weet dat hij Gods straf verdient. Dat hij nergens is als God hem niet vergeeft en in zijn genade naar hem omziet. Hij belijdt God zijn schuld. Zijn gebrek aan vertrouwen en dankbaarheid. Wees mij genadig, Here. U ziet toch dat het me ernst is? Heel de dag smeed ik U erom. Dat hoort U toch? Ik kom niet parmantig of arrogant mijn vermeende recht opeisen. Ik kom in de naam van Christus, mijn Verlosser.

Verblijd mij, Here, want U weet toch hoe ik daarnaar verlang! Hoe ik daarnaar hunker (vs. 4). David speelt geen spelletje. Hij vraagt niet zomaar iets. Hij stort zijn hart voor God uit. Hij heeft Hem alles eerlijk verteld zonder iets achter te houden. U weet hoe ik U wil dienen. Hoe ik snak naar uw nabijheid. Mijn gebed is geen maniertje of trucje. Het is ook geen verplicht ritueel dat ik uitvoer. Heel mijn hart zit erin. Ik lever me aan U uit.

De zesde pleitgrond: hoor mij, Here, U ziet toch wat mijn situatie is? Hoe hoog de nood en hoe groot het gevaar (vs. 6,7)? U ziet toch hoe vijanden mij bedreigen (vs. 14)? Dat laat U toch niet koud als Vader? U bent mijn enige houvast. Ik heb gemerkt dat ik bij niemand aan kan kloppen. Bij U alleen. Alle mensen vallen tegen en staan machteloos. U bent de enige die antwoordt.

Wijs mij uw weg, HERE. Laat mij wandelen op het pad van uw waarheid. Vervul mij met ontzag voor uw naam (vs. 11). Daarop ben ik uit. Dát wil ik. Ik heb geen verborgen agenda. Ik wil niet mijn eigen weg gaan. Ik wil U dienen! En niemand anders kan me die weg wijzen en doen gaan dan U alleen. Ik wil gaan in uw wegen. Dat is U toch aangenaam?!

Keer U toch naar mij toe en wees mij genadig (vs. 16). Ik heb het gevoel dat U Zich van me hebt afgekeerd. Als dat aan mijzelf ligt, ontdek me eraan! En als U uw redenen hebt om mij door deze nacht te voeren, draag me er dan doorheen en verlos me eruit. Keer U weer naar mij en laat me weer wandelen in het licht van uw gelaat. Schenk me kracht.

Dauids persoon

Schenk kracht aan uw *dienaar*, bidt David (vs. 16). Hij noemt zichzelf Gods dienaar en hij *wil* ook niets anders zijn. En bedenk: dit zegt David, de koning! Hij noemt zichzelf in vers 16 zelfs: het kind van uw dienares. Hij vergelijkt zich bij de HERE met het kind van een slavin: in slavernij geboren. Hier staat geen regeringsleider te brallen of te snoeven. Hier staat geen vorst die zich boven alle wet verheven voelt. Hier bidt een koning die zich tegenover de Here niet méér weet dan een slavenjoch. Waren er zo maar méér!

De hele psalm door hoor je David smeken en pleitgronden aanvoeren. Wat een worsteling. Wat een gebedsomgang met God. Hij laat zich scannen door de heilige God. Hij is open en

transparant, kwetsbaar en integer, bescheiden en beslist, zorgvuldig en echt. En je hoort David zich verantwoorden tegenover de HERE in het licht van Gods beloften en Gods bevelen. Hij legt alles aan de HERE voor, hij houdt niets wat hem bezighoudt, achter. Maar hij weet ook dat er verschil is tussen zijn verlangens enerzijds, en Gods bevelen en beloften anderzijds. Hij roept God aan in het besef van wat God hem beloofd en bevolen heeft.

Vertrouwen

Naast die smeekbeden klinkt er ook een andere toon door de psalm heen. Een toon van vertrouwen. En van jubel in God.

Na de verzen 1-4 met hun gebed komt vers 5: U, Here, bent goed en tot vergeving bereid, uw trouw is groot voor ieder die U aanroept.

Na de smeekbede van vers 6 en 7 komt de jubel van de verzen 8-10: geen god is U gelijk, Here, uw daden zijn zonder weerga. Wereldwijd toont U uw werken en wonderen: in de schepping, in de geschiedenis. U bent groot, U alleen bent God.

Na het gebed van de verzen 11 en 12 uit David zijn vertrouwen: U toont mij uw trouw, U verlost mij uit de diepte van het dodenrijk. Na de schildering van nood en bedreiging in vers 13 en 14 belijdt hij in vers 15: U, Here, bent een God die liefdevol is en genadig, geduldig, trouw en waarachtig. Dit vers 15 kun je de uitgebreidere, de uitgewerkte vorm van vers 5 noemen. De dichter stijgt biddendeweg tot grotere hoogte en sterker vertrouwen.

Deze uitingen van vertrouwen liggen, net als de smeekbeden, verspreid door de hele psalm. Het zijn uitingen van vertrouwen die de Here niet *eerst* nog maar eens moet zien te 'verdienen' door naar David te luisteren. Nee, David belijdt de Here als een groot en genadig en trouw God *midden tussen* al zijn smeekbeden. Hoe zijn situatie ook is, hoe het ook stormt in zijn hart, – Davids gebed is gemengd met geloof en vertrouwen. Hij weet tot wie Hij bidt.

Bij ons gaat het stiekem nog wel eens zo dat we bidden en vervolgens gaan zitten wachten *of* de Here wel zo goed en trouw is als Hij zegt. Pas als Hij naar ons gevoel geholpen heeft, pas *dán* laten we weten dat we in Hem vertrouwen. Je hebt bijbellezers en bijbelverklaarders die het dan ook maar vreemd vinden dat David in Psalm 86 zijn smeekbeden en zijn belijdenissen van vertrouwen *door elkaar* kan plaatsens. Die laatste, die belijdenis en jubel, moeten toch pas komen *nádat* David verlost en geholpen is?

Maar hier vindt u nou wat in Hebréeën 11 staat: als je tot de Here wilt naderen, moet je geloven dat Hij bestaat en dat Hij beloont wie Hem zoekt (vs. 6). Je kunt niet zomaar in je gebed 'duiken'. Je gebed kan al mislukt zijn, voordat je eraan begonnen bent! In de Catechismus staat in Zondag 46 dat de Here Jezus ons geleerd heeft God als Vader aan te spreken, omdat Hij wil dat wij *reeds bij het begin van ons gebed* het kinderlijk ontzag en vertrouwen hebben, waarop ons gebed *gegrond* moet zijn. Gods macht en goedheid zijn niet afhankelijk van wat wij er *achteraf* van merken. *Ze zijn de grond* waarop we gaan staan bij ons bidden! In Zondag 45 wordt dan ook gezegd dat bij bidden het vertrouwen hoort dat God ons gebed om Christus' wil zeker wil verhoren, ook al zijn wij het niet waard (antw. 117). Dat vertrouwen moet niet *ná* het bidden in ons groeien. Dat vertrouwen moet ons bidden van meet aan *stémpelen*. Het komt niet *ná*, maar hoort bij het bidden! Wij hebben een God aan wie we ons kunnen toevertrouwen en bij wie al onze zorgen in goede handen zijn. Wij kennen Hem toch in Christus?! Hij heeft toch laten zien hoe Hij is toen Hij zijn enige Zoon gaf om ons te redden? Ik ga na mijn bidden niet zitten *wachten of* God er wat mee zal doen. Nee, ik heb mijn zorgen bij Hem neergelegd. En daar laat ik ze nu. Hij redt Zich er nu mee. Dat is bidden: mijn zorgen op de HERE afwentelen (1 Petr. 5:7). Ze in zijn handen leggen (Ps. 37:5). Niet:

mijn zorgen uitstallen en ze daarna weer inpakken en mee terugnemen het leven in. Nee, ze aan Hem toevertrouwen, bij Hem in goede handen weten en ze daar laten! Hij redt Zich ermee. Daar hoef ik niet meer over in te zitten. Dán kan ik ook Amen zeggen: mijn gebed *wordt* niet verhoord, maar, zegt antwoord 129 van de Catechismus: God *heeft* mijn gebed al veel stelliger verhoord dan ik het van Hem verlang.

De HERE is goed

Bidden in vertrouwen. Dat kan als je Hem kent, zoals David in vers 5: U, Here, bent goed en tot vergeving bereid, uw trouw is groot voor ieder die u aanroept.

David róept de Here aan. De God die zijn Heer is: zijn Eigenaar en Gebieder. En Hij is niet alleen Dávids Heer, maar de Heer van *alles en iedereen*. Ook van alle volken (vs. 9).

David roept de Here aan in het vertrouwen dat Hij ‘goed’ is. De Here heeft geen slinkse bijbedoelingen. Hij is zuiver en zoekt in alles het goede, de opbouw, de voortgang van zijn werk in schepping en verlossing. Zelfs het kwaad dat ons deel is, kadert Hij in in zijn plan.

De Here is een God die bereid is tot vergeving. Graag vergeeft zelfs. Hoeveel goden zijn er niet die veel *eisen* en die met hun aanhangers afrekenen. Hoeveel *angst* is er niet in tal van religies. Maar God is een God die tot vergeving bereid is. En dat is niet omdat Hij de zwaarte van onze schuld niet kent of die onderschat. Hij zond zijn eigen Zoon naar de wereld. Die nam al onze schuld op Zich en ging ermee aan het kruis. Bij deze God hoef je niet bang te zijn om klein te zijn. Voor Hem hoef je geen schuld te verbergen. Integendeel: belijd je zonden. Hij doet die weg! Wie aan Hem zijn schuld belijdt, vindt zijn gunst oneindig groot.

Ook Gods trouw is groot. Het woord dat met ‘trouw’ vertaald is, luidde vroeger ‘goedertierenheid’. Maar wat is goedertierenheid? Je zou het kunnen weergeven met ‘Gods diepe solidariteit met ons’. Dat is een riskante weergave, want solidariteit kan bij ons een heel vlakke en humanistische term zijn. Maar ik bedoel het met een hoofdletter: in een diepe zin. Als je solidair met mensen bent, weet je je met hen *verbonden*. Op een diep niveau: van harte. Solidariteit betracht je vervolgens richting mensen die *zwak* zijn. Die in een nood verkeren waarin andere helpers het laten afweten. Solidair zijn gaat verder dan de strikte regels vereisen. Tot solidariteit ben je niet verplicht. Je doet méér dan je plicht. Je hebt hart voor mensen en toont dat in concrete daden. Aan dat soort solidariteit moet u denken bij de trouw van onze tekst. En bij het woord goedertierenheid. Op God toegepast: er zit inderdaad verbondenheid in en trouw, maar ook genade en liefde. Je doet méér dan je plicht. Je biedt concrete hulp voor wie anders verloren is.

Zo is de Here. Zo kent David Hem. Goed. Altijd tot vergeving bereid en groot in solidariteit voor wie Hem aanroept. David zegt: zo *bent* U, Here. De *HERE is* het. David belijdt het zonder voorbehoud. Er is geen voorwaarde waaraan de *HERE* éérsst nog moet voldoen.

Gods naam

Hoe wéét David dat de Here zo is? Aan zijn ellendige situatie van het moment kan hij het niet aflezen. God hééft hem nog niet verlost. Toch belijdt hij de Here zó. Waarop baseert hij dat? Dat blijkt in vers 15. Daar vindt u, om zo te zeggen, de uitgewerkte versie van onze tekst. U, Here, bent een God die liefdevol is en genadig, geduldig, trouw en waarachtig. In dat vers grijpt David duidelijk terug op een tekst veel eerder in de Bijbel. Op Exodus 34. Israël is dan gelegerd aan de voet van de Sinai. Mozes is bij de *HERE* op de berg. Daar zegt de *HERE* van Zichzelf tegen Mozes, de leider van Israël: Wil je mijn naam weten? Wil je weten hoe Ik ben?

Mijn naam is Jahwe, en dat staat ervoor dat Ik liefdevol ben en genadig, geduldig, trouw en waarachtig, die duizenden geslachten zijn liefde bewijst, die schuld, misdaad en zonde vergeeft (vs. 6,7). Dit woord van God zelf is de eeuwen door met Israël meegegaan. Het klinkt als een refrein op meerdere plaatsen in de Bijbel. Israël kende het uit zijn hoofd en droeg het mee in zijn hart. Op dit woord beroept David zich in Psalm 86. Hier vindt hij zijn houvast. In Gods eigen woord. Gods woord dat bevestigd is de eeuwen door, in wat God gedaan heeft van de schepping af. En waar alle volken getuige van zijn. Zo is God en zo heeft Hij Zich bewezen. Voor wie ogen heeft om te zien en oren om te horen!

In zijn vertrouwen klemt David zich vast aan de HERE alleen. In die twee ‘ankerverzen’ 5 en 15 zegt David niks meer over zichzelf. Hij richt zich daar op de HERE alleen. Aan Hem klemt David zich vast. Al is hij alles kwijt. Dat is hem genoeg. Op God en zijn Woord kan hij aan!

Soli Deo gloria

De HERE is alles voor David. Dat zie je ook in het vervolg van de Psalm. Want waarom bidt hij? Hij, die *koning* is? Om macht? Om voorspoed? Om aanzien in de politieke wereld van die dagen? Nee, hij bidt in vers 11 of de HERE hem zijn weg wil wijzen. Of de HERE hem vervullen wil met ontzag voor God. Vervullen! Zijn hart moet vol ontzag voor de HERE zijn. Onverdeeld. Op dat ene gericht. Daar vraágt David de HERE om. Dat heeft hij niet van zichzelf. Dat komt ook maar niet spontaan in hem op. Het is Gods Geest die hem dat geven moet. Op zijn gebed (HC antw. 116).

Wijs mij uw weg, HERE, laat mij wandelen op het pad van uw waarheid, vervul mijn hart met ontzag voor uw naam. Verenig mijn hart in uw dienst. Dat bidt de kóning! Hij leeft niet voor eigen eer. Hij weet zich dienaar van God. Hij verootmoedigt zich voor Gods majesteit. Dat komt zelfs terug in zijn beschrijving van zijn tegenstanders. Het erge aan hen vindt David niet eens dat ze hem, David, haten, maar dat ze *God* niet voor ogen houden (vs. 14). Hij bidt: Here, laat ze toch merken wie U bent, dat U mij bijstaat en troost (vs. 17). Dát is de spits van Davids bidden. Niet zijn eigen eer en belang, maar het ontzag voor de HERE. Dat is ook de lijst waarin Christus ons bidden om eten en vergeving en bevrijding zet: Vader, uw naam worde geheiligd, uw koninkrijk kome, uw wil geschiede. Want van U is het koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid tot in eeuwigheid. Bidden in dit kader en met deze spits is God aangenaam. En zó kun je ook bidden in vertrouwen. Want zo voegt het zich in de voorbede van Christus, die bij de Vader voor ons pleit.